วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.89

Integrated Multidisciplinary Driving Force of the Juvenile and Family Court

การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัว

Wichai Loysuangsin[1*], Korn Kangsadanporn[2]

วิชัย ลอยสรวงสิน[1*], กรณ์ กังสดารพร[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Wichai Loysuangsin[1]
วิชัย ลอยสรวงสิน[1]
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: Wichai.loy@gmail.com

2. Korn Kangsadanporn[2]
กรณ์ กังสดารพร[2]
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการ; การขับเคลื่อนแบบสหวิชาชีพ; ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว; ศาลเยาวชนและครอบครัว

Keywords:
Integrated Driving Force; Multidisciplinary Driving Force; Counseling Center; Juvenile and Family Court

Article history:
Received: 07/07/2024
Revised: 05/08/2024
Accepted: 01/09/2024
Available online: 25/03/2025

How to Cite:
Loysuangsin, W. & Kangsadanporn, K. (2025). The Application of Buddhist Principles in the Operation of Sunday Buddhist Centers: A Case Study of Wat Phra Chetuphon Wimonmangklaram Rajwaramahawihan. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 529-543.

ABSTRACT

This study is a qualitative study using in-depth interviews with key informants, which consists of judges, directors, associate judges, and psychologists for the Juvenile and Family Court, with a total of 17 people. The objective is to study the elements and model of the integrated driving force of the Juvenile and Family Court and to present the multidisciplinary integrated driving force of the Juvenile and Family Court. The results of the study found that the components of the integrated driving force included: (1) juvenile and family court; (2) relevant government organizations; (3) private sector organizations; and (4) civil society organizations. These organizations had driven in the public sector management model according to the strategic plan for the Thai bureaucracy system development (2013 - 2018) in strategic issues 4 and 5, which aimed to promote collaboration within the bureaucracy to solve the problem of separation of operations between agencies. This strategic plan also aimed to drive the country's policies/strategies and the efficient use of resources, including promoting a collaborative governance system between the government, the private sector, and the public sector. It also created a cooperation or partnership between the government and other sectors. Meanwhile, the integrated multidisciplinary driving force of the Juvenile and Family Court were driven by 4 groups: (1) Legal professionals; (2) multidisciplinary specialists; (3) psychologists; (4) social welfare organizations. In addition, it was found that family institutions were the most important support in monitoring and training of children and youth during the process.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา ผู้อำนวยการ ผู้พิพากษาสมทบและนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งสิ้น 17 ท่าน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา องค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวและ 2) เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการ จะประกอบด้วย 1) ศาลเยาวชนและครอบครัว 2) องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3) องค์กรภาคเอกชน 4) องค์กรภาคประชาสังคม ที่ขับเคลื่อนในรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน และเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ในขณะที่การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นการขับเคลื่อนโดยบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มนักวิชาชีพด้านกฎหมาย 2. กลุ่มนักสหวิชาชีพ 3. กลุ่มนักจิตวิทยา 4. กลุ่มองค์กรสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้พบว่าสถาบันครอบครัวเป็นกลุ่มสนับสนุนที่สำคัญที่สุดในการติดตามและอบรมดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างกระบวนการ

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐในอดีตเป็นการแบ่งโครงสร้างการทำงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบหรือภารกิจ (Functional) โดยเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในหน่วยงาน (Specialization) ซึ่งข้อดีของการบริหารจัดการแบบนี้ ข้าราชการจะมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในขณะที่ข้อเสียคือหากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปหรือมีปัจจัยใหม่เข้ามาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีความจำเป็นต้องปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นจะทำให้การทำงานในสภาวะปกติไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

ในปัจจุบันปัญหาในสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชารวมกัน ทำให้การแก้ปัญหาด้วยการบริหารจัดการที่เน้นภารกิจ (Function) ไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการทำงานเชิงบูรณาการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การทำงานแต่ละฝ่ายเกิดความเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะเป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของงานที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นภาครัฐจึงต้องปรับระบบการบริหารจัดการให้สามารถก้าวผ่านให้พ้นความเป็นระบบราชการ (Beyond Bureaucracy) โดยเน้นให้เกิดการทำงานที่รวดเร็วเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ (Economy of speed) รวมถึงต้องมีการคิดเชิงยุทธศาสตร์และมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยมองการเปลี่ยนแปลงอนาคตเป็นตัวประกอบ นอกจากนี้จะต้องเปิดมุมมองในการทำงานให้กว้างขึ้น โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก รวมถึงต้องยึดการบูรณาการการทำงานในการแก้ปัญหาเร่งด่วนให้เกิดผลสำเร็จ และต้องพยายามลดขอบเขตการทำงานของ แต่ละหน่วยงานให้น้อยลง และยึดหลักการทำงานแบบหน่วยงานไร้พรมแดน (Boundary less)

Christopher Hood (1991) ผู้บุกเบิกแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้อธิบายถึงสาระสำคัญของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ไว้ว่าประกอบด้วยสาระสำคัญ 8 ประการ คือ (1) เน้นการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ ที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการมีอำนาจอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงาน (2) มีการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดอย่างชัดเจน โดยมุ่งวัดผลงานจากตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานจึงต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานตามตัวชี้วัด (3) รับผิดชอบต่อผลงานมากกว่ากระบวนการ โดยการดำเนินงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานมากกว่าการยึดติดในกระบวนการทำงานหรือกฎระเบียบ (4) ให้ความสำคัญต่อ การควบคุมผลสัมฤทธิ์ของงานมากกว่าการควบคุมขั้นตอนหรือกระบวนการทำงาน (5) เน้นการปรับโครงสร้างให้เล็กลง โดยมีขนาดที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ตลอดจนต้องมีการปล่อยงานบางส่วนออกไปในรูปของการจ้างเหมางานจากภายนอก (6) เปิดให้มีการแข่งขันในการให้บริการสาธารณะ เพื่อลดการผูกขาดและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น (7) มีการปรับวิธีการของภาคธุรกิจเอกชนมาใช้ในภาครัฐ โดยนำเข้าวิธีการและเทคนิคการบริหารจากภาคธุรกิจมาใช้การบริหารภาครัฐ (8) มุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัยทางการใช้จ่ายงบประมาณ เน้นความประหยัดและความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร

ทั้งนี้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ 7 ด้านดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: การสร้างความเป็นเลิศในการบริการประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนางานบริการของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ โดยออกแบบการบริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้ง่ายและหลากหลายรูปแบบ เน้นการบริการเชิงรุกที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมถึงการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จอย่างแท้จริง การพัฒนาระบบการจัดการและข้อร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริการที่เป็นเลิศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศ โดยเน้นการจัดโครงสร้างองค์การที่มีความทันสมัย กะทัดรัด มีรูปแบบเรียบง่าย (Simplicity) มีระบบการทำงานที่คล่องตัวรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการทำงาน เน้นการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรในองค์การ เน้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างคุณค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ และสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีเป้าหมายเพื่อวางระบบการบริหารจัดการสินทรัพย์ของราชการอย่างครบวงจร โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ผูกมัด/ผูกพันติดตามมา (Ownership Cost) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างโอกาสและสร้างความมั่นคงตามฐานะเศรษฐกิจของประเทศ ลดความสูญเสียสิ้นเปลืองและเปล่าประโยชน์ รวมทั้งวางระบบและมาตรการที่จะมุ่งเน้นการบริหารสินทรัพย์เพื่อให้เกิดผลตอบแทนคุ้มค่า สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายโดยรวม มีต้นทุนที่ต่ำลงและลดความต้องการของสินทรัพย์ใหม่ที่ไม่จำเป็น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานรวมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการวางระบบความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง

ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบของการประสานความร่วมมือที่หลากหลาย ภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน คือนำศักยภาพเฉพาะของแต่ละหน่วยงานมาสร้างคุณค่าให้กับงานตามเป้าหมายที่กำหนดเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานราชการทบทวนบทบาทและภารกิจของตนให้มีความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนอื่น การถ่ายโอนภารกิจบางอย่างที่ภาครัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินงานเองให้ภาคส่วนอื่น รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 : การยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและวางกลไกให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของทางราชการ ตลอดจนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมาตรการในการต่อต้านการทุจริตคอรัปชั่นให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 : การสร้างความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งประสานและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกันในการส่งเสริมและยกระดับธรรมาภิบาลในภาครัฐของประเทศสมาชิกอาเซียน อันจะนำไปสู่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเมือง และความเจริญผาสุกของสังคมร่วมกัน

ศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทยได้เปิดทำการเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2495 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงมีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษ โดยนอกจากจะมีผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี ยังกำหนดให้มีผู้พิพากษาสมทบมาช่วยพิจารณาพิพากษาและช่วยอบรมเด็กและเยาวชน หลังจากทำงานมาระยะหนึ่งพบว่าปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับปัญหาครอบครัว ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2534 จึงได้มีการนำคดีครอบครัวมาให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนร่วมพิจารณาพิพากษาด้วย และได้เปลี่ยนจากศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในระหว่างนั้น ในปี พ.ศ. 2532 ประชาคมโลกได้ประกาศอนุสัญญาสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ซึ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กไว้หลายประการ โดยกำหนดมาตรการในวิธีพิจารณาคดีและมาตรการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไว้หลายประการ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับนี้ใน พ.ศ. 2535 และเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีความเป็นสากล จึงได้ตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และมีการประกาศใช้บังคับ ซึ่งเป็นการยกมาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดขึ้นสู่ระดับสากล (จิรนิติ หะวานนท์, 2557)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาทั้งคดีอาญา คดีแพ่งและคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยในคดีอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้เปิดโอกาสให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยไม่ต้องควบคุม อันเป็นการอนุวัตรการตาม

อนุสัญญาสิทธิเด็ก กล่าวคือมีกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ (1) การตรวจสอบการจับ (2) การควบคุม (3) การให้คำปรึกษาแนะนำ (4) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (5) การสร้างเครือข่ายชุมชนติดตามดูแลพฤติกรรม (6) การประสานการประชุม (7) การพิพากษาคดี

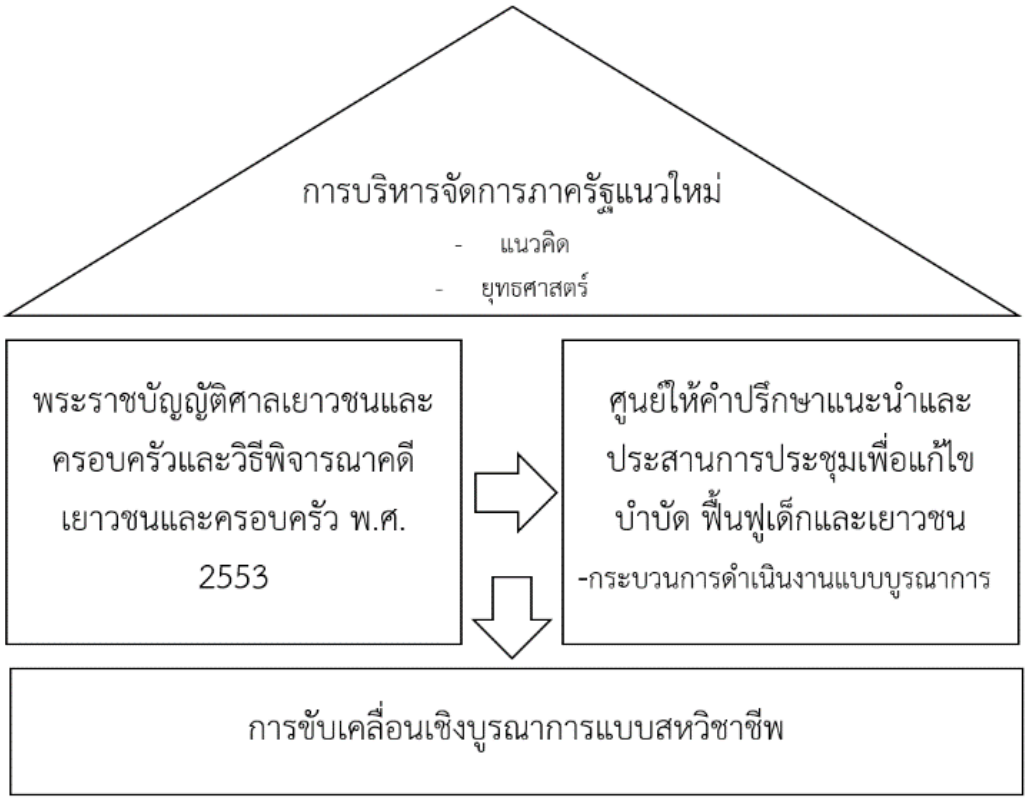
จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทำงานเชิงบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้จากการเข้าไปศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พบว่ากลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่และวัตถุประสงค์เพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำด้านจิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมทางสังคม การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและส่งต่อผู้ที่มีปัญหาทางสังคมและจิตเวชไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ รวมถึงให้การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ หรือคู่กรณีในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ตลอดจนจัดทำรายงานผลการปรึกษาแนะนำและแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูนำเสนอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาต่อไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือมอบตัวให้ผู้ปกครองในชั้นตรวจสอบการจับ ชั้นก่อนคำพิพากษาและชั้นหลังคำพิพากษาตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัวในมาตรา 73, 90, 132 และมาตรา 138 และผู้ถูกกล่าวหาและผู้ร้องในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพตามคำสั่งศาลในมาตรา 174 และมาตรา 175 ทั้งนี้ประโยชน์จากการจัดตั้งศูนย์ที่เห็นเด่นชัดคือ สามารถดำเนินการแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ มีสุขภาพจิตที่ดี ลดปัญหาความแออัดของเด็กหรือเยาวชนในสถานควบคุม โดยเด็กหรือเยาวชนผู้รับบริการสามารถใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้อย่างปกติ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชน ป้องกันการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กหรือเยาวชน (อภิรัตน์ กังสดารพร, 2562)

จากบทบาทหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ต้องมีการดำเนินการที่ซับซ้อน และต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เชิงบูรณาการและต้องการทราบว่ากระบวนการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัวมีการบูรณาการการทำงานเชิงสหวิชาชีพอย่างไรในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อให้กลับตนเป็นคนดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ทำให้ทราบว่ากรอบความคิดของพระราชบัญญัติฯ มาจากแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีการลงโทษทางอาญา พบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวใช้วิธีการลงโทษตามแนวคิดการลงโทษเพื่อการ

ปรับปรุงแก้ไข (Punishment as a mean of formation) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นคนดีและเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ด้วยการพยายามไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพในทางที่เสื่อมลงหรือพัฒนาผู้กระทำความผิดเช่น การฝึกอาชีพหรือให้การอบรมทางศีลธรรม รวมถึงการให้ความช่วยเหลือหลังพ้นโทษ (อรัญ สุวรรณบุปผา, 2518) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการของศาลเยาวชนและครอบครัวกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ รวมถึงการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมดผู้วิจัยได้นำมาเชื่อมโยง สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1



รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว
2. เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัว

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) รวมถึงการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูล

หลักที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง รวม 17 ท่าน ได้แก่ ผู้พิพากษาที่เคยปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว 3 ท่าน ผู้อำนวยการศาลเยาวชนและครอบครัว 1 ท่าน ผู้พิพากษาสมทบศาลศาลเยาวชนและครอบครัว 10 ท่าน และนักจิตวิทยาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและปริมณฑล 3 ท่าน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทและอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว จะเป็นการพิจารณาพิพากษาทั้งคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยในคดีอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้เปิดโอกาสให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยไม่ต้องควบคุม อันเป็นการอนุวัตรการตามอนุสัญญาสิทธิเด็ก กล่าวคือมีกระบวนการต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1. การตรวจสอบการจับ (Catch inspection) เมื่อเด็กและเยาวชนมาถึงศาล ศาลต้องตรวจสอบการจับกล่าวคือ ภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวเด็กและเยาวชนต้องนำตัวมาส่งศาล ศาลจะทำการตรวจสอบสองประเด็น คือการจับชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติต่อเด็กชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่กฎหมายให้ศาลสั่งเพียงประเด็นเดียวคือ หากการจับไม่ชอบให้ศาลปล่อยตัวเด็กไป ไม่ได้บัญญัติว่าหากเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนไม่ชอบศาลจะต้องสั่งอย่างไร กรณีเด็กและเยาวชนมามอบตัว ไม่ต้องมีการตรวจสอบการจับแต่ศาลจะถามพนักงานสอบสวนว่าประสงค์จะให้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้หรือไม่

2. การควบคุม (Detention) เมื่อตรวจสอบการจับแล้ว ศาลจะมีคำสั่งควบคุมหรือไม่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชน ถ้าไม่ควบคุมก็จะมอบตัวเด็กและเยาวชนให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองรับตัวกลับไป แต่ถ้าควบคุม บิดามารดาหรือผู้ปกครองขอประกันตัว ถ้าศาลให้ประกันตัว ก็คืนตัวเด็กและเยาวชนให้แก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไปเช่นกัน ถ้าไม่ให้ประกันตัวก็จะส่งเด็กและเยาวชนไปยังสถานแรกรับของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งกรมพินิจฯ มีหน้าที่ดูแลแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กต่อไป

3. การให้คำปรึกษาแนะนำ (Recommended counseling) สำหรับเด็กและเยาวชนที่ศาลปล่อยให้กลับบ้าน เดิมศาลมิได้ดำเนินการอย่างใดต่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษากำหนดมาตรการว่าเด็กและเยาวชนต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง เช่น คุมประพฤติ ให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามคำพิพากษาที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 73 วรรคท้าย กำหนดว่า กรณีที่ศาลปล่อยเด็กและเยาวชนกลับบ้าน หากศาลเห็นจำเป็นให้เด็กและเยาวชนเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ากิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูใด ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้น ดังนั้น ศาลจึงสามารถเริ่มใช้กลไกการให้คำปรึกษา แนะนำ และกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนได้ตั้งแต่เมื่อเด็กและเยาวชนมาถึงศาล เท่ากับเป็นการตีเหล็กเมื่อยังร้อน คือเริ่มดำเนินกระบวน การแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู ได้ทันที ทั้งนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวได้สร้างกลไกเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนด้วยการตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว (Counseling center)ประจำศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร ซึ่งในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะมีบุคลากรได้แก่ นักจิตวิทยาประจำศาลฯ และผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมเป็นผู้ให้คำปรึกษา (counselor) โดยศาลจะส่งเด็กและเยาวชนในกรณีทั้งที่ปล่อยเด็กและเยาวชนกลับบ้าน ไม่ว่าจะปล่อยโดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ตามให้ไปรายงานตัวที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการให้

คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ไม่ใช่เป็นเพียงขั้นตอนแนะนำว่าเด็กและเยาวชนควรจะปฏิบัติตัวอย่างไร แต่เป็นกระบวนการหาสาเหตุของการกระทำความผิด เพื่อให้ทราบว่าสมควรใช้วิธีการในการแก้ไขเด็กอย่างไรต่อไป โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะสั่งให้ทุกคดีเข้าไปยังศูนย์ให้คำปรึกษา

4. การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Corrective therapy and rehabilitation) เมื่อผ่านขั้นตอนของการให้คำปรึกษาแนะนำแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะรายงานต่อศาลว่าสาเหตุของการกระทำความผิดคืออะไรและควรจะแก้ไขเด็กและเยาวชนอย่างไร ศาลก็จะมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้ารับกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำได้ทันที โดยไม่ต้องรอคำพิพากษาหรือรอพนักงานอัยการฟ้อง หากเด็กและเยาวชนที่เข้ารับกิจกรรมบำบัดให้ความร่วมมือดี จะมีรายงานของกิจกรรมดังกล่าวเข้ามา และเมื่อพนักงานอัยการยื่นคำฟ้องและเด็กและเยาวชนรับสารภาพ ศาลจะพิจารณาจากรายงานเหล่านี้ว่าเด็กปรับปรุงตัวดีขึ้นหรือไม่ ทำให้การตัดสินใจในขั้นตอนการพิพากษาสะดวกขึ้น ในกรณีที่เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดี ศาลอาจมีคำสั่งรอการลงโทษก็ได้ แต่หากยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือศาลอาจมีคำสั่งให้คุมประพฤติโดยให้เข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกก็ได้ หรือพิพากษาให้ส่งตัวไปฝึกอบรมก็ได้

กิจกรรมแก้ไขบัดฟื้นฟูมีหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมค่ายทหาร กิจกรรมบรรพชาสามเณร กิจกรรมค่ายครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมค่าย EQ - MQ รวมถึงกิจกรรมฝึกอาชีพเด็กและเยาวชนเป็นต้น

5. การสร้างเครือข่ายชุมชนติดตามดูแลพฤติกรรม (Creating a community network and monitor) ขั้นตอนต่อไปหลังจากศาลปล่อยตัวเด็กและเยาวชนกลับบ้าน ศาลจะประสานกับเครือข่ายชุมชนเพื่อขอความร่วมมือให้ชุมชนช่วยดูแลเด็กและเยาวชนที่กลับไปอยู่ในพื้นที่ และขอความร่วมมือในการรายงานให้ศาลทราบว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมอย่างไร เครือข่ายชุมชนอาทิเช่น องค์การบริหารสวนตำบล หรือเทศบาลตำบล รวมถึงบุคลากรที่มิใช่ข้าราชการ เช่น พ่อใหญ่แม่ใหญ่ พ่ออุ๊ยแม่อุ๊ย ที่ต้องการดูแลชุมชนของตนให้เป็นสังคมที่ดีก็จะมาช่วยดูแลเด็กและเยาวชนให้ หรืออาจเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน

6. การประสานการประชุม (Meeting coordination) นอกจากศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทเชิงอำนาจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแล้ว พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังให้ศาลเยาวชนและครอบครัวดำเนินการประสานการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย จำเลย และชุมชน ได้มีโอกาสร่วมกันปรึกษาหารือโดยมีผู้ประสานการประชุม นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ช่วยอำนวยการประชุม ซึ่งหากตกลงยินยอมกันได้ก็จะกำหนดเป็นแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูขึ้นให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดปฏิบัติเพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้กลับเป็นพลเมืองดีของสังคม แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนี้อาจกำหนดหน้าที่ให้ผู้เสียหายและชุมชนร่วมมือกับเด็กและเยาวชนในการปฏิบัติต่าง ๆ ได้ด้วย ซึ่งหากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำเร็จ ผู้ประสานการประชุมจะรายงานให้ศาลทราบ และศาลอาจยุติคดีได้โดยไม่ต้องมีคำพิพากษา ซึ่งเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนที่จะไม่มีประวัติติดตัวไปว่าเคยต้องคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ศาลก็จะมีคำพิพากษาตามที่เห็นสมควรต่อไป

7. การพิพากษาคดี (Judgment) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหลายประการ เพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมแก่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีคืนสู่สังคม เมื่อศาลเยาวชนและ

ครอบครัวดำเนินกระบวนพิจารณาคดีเสร็จแล้ว อาจยังไม่มีคำพิพากษา แต่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตนเองก่อนก็ได้ เช่น ให้เข้ากิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่าง ๆ รวมทั้งแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก็ดี หากเด็กและเยาวชนสามารถแก้ไขตนเอง ศาลอาจยุติคดีโดยไม่มีคำพิพากษา หรืออาจพิพากษาให้รอการลงโทษ รอการกำหนดโทษ และกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติ หากเด็กและเยาวชนไม่สามารถแก้ไขตนเอง ศาลก็จะมีคำพิพากษาตามที่เห็นสมควรต่อไป แม้ในกรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้อง ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลยังเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นมีปัญหาด้านพฤติกรรม ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนนั้นไว้โดยกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ปฏิบัติได้ด้วย

นอกจากนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยมีโรงพยาบาลเฉพาะทางอยู่ในสังกัด คือ โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ ที่ดูแลรักษาเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางจิตเวชตามคำสั่งศาลได้อีกด้วย จะเห็นได้ว่ากระบวนการต่าง ๆ ที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 สร้างขึ้น ล้วนเป็นการอนุวัตรการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ให้รัฐภาคีต่าง ๆ ดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยไม่ต้องควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ในสถาบัน แต่ใช้วิธีการครอบครัวบำบัด ชุมชนบำบัด หรืออื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง (จิรนิติ หะวานนท์, 2557)

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบทบาทหน้าที่ดังกล่าวจะถูกปฏิบัติผ่านกลไกสำคัญของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้แก่ ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว (Counseling Center) ซึ่งมีหน้าที่และวัตถุประสงค์เพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำด้านจิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมทางสังคม การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและส่งต่อผู้ที่มีปัญหาทางสังคมและจิตเวชไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือมอบตัวให้ผู้ปกครองในชั้นตรวจสอบการจับ ฉันก่อนคำพิพากษาและชั้นหลังคำพิพากษาตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัวในมาตรา 73, 90, 132 และมาตรา 138 และผู้ถูกกล่าวหาและผู้ร้องในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพตามคำสั่งศาลในมาตรา 174 และมาตรา 175 ทั้งนี้ประโยชน์จากการจัดตั้งศูนย์ที่เห็นเด่นชัดคือสามารถดำเนินการแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ มีสุขภาพจิตที่ดี ลดปัญหาความแออัดของเด็กหรือเยาวชนในสถานควบคุม โดยเด็กหรือเยาวชนผู้รับบริการสามารถใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้อย่างปกติ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชน ป้องกันการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กหรือเยาวชน โดยประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เพื่อรับคำปรึกษาแนะนำ ได้แก่ (อภิรัตน์ กังสดารพร, 2559)

1. การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในชั้นก่อนฟ้อง

จุดเริ่มต้นของกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนจะมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ชั้นก่อนฟ้อง โดยเด็กหรือเยาวชนที่ศาลให้ปล่อยตัวชั่วคราวจะถูกสั่งให้เข้าศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัวที่ถูกจัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัดและเป็นขั้นตอนแรกของการทำงานของผู้ให้คำปรึกษา โดยศาลมีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราว และกำหนดเงื่อนไขให้มารับคำปรึกษาแนะนำ (มาตรา 73 วรรคท้าย)

2. การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในชั้นหลังฟ้อง

มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี) จะเป็นกระบวนการหันเหคดีอาญาออกจากการพิจารณาคดีตามปกติในขั้นสุดท้าย ซึ่งจะนำมาใช้แทนการพิพากษา โดยหากศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำสั่งพิพากษา หรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลจะมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว โดยกำหนดเป็นเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยหรือผู้ปกครองไปรายงานตัวเข้ารับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู หรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร หรือให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา) จะเป็นกระบวนการหันเหคดีอาญาออกจากการพิจารณาคดีตามปกติในขั้นที่ 3 หรือชั้นหลังฟ้องหรือชั้นศาลโดยมีมาตรการพิเศษ ในมาตรานี้มีเจตนาเพื่อใช้เป็นวิธีเบี่ยงเบนคดีของเด็กและเยาวชนที่สำนึกในการกระทำออกไปจากกระบวนการพิจารณาคดีของศาลโดยเร็วโดยใช้วิธีจัดทำแผนฟื้นฟูโดยจะจัดทำต่อเมื่อศาลเห็นว่าคดีมีอัตราโทษอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร รวมถึงการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษาคดี

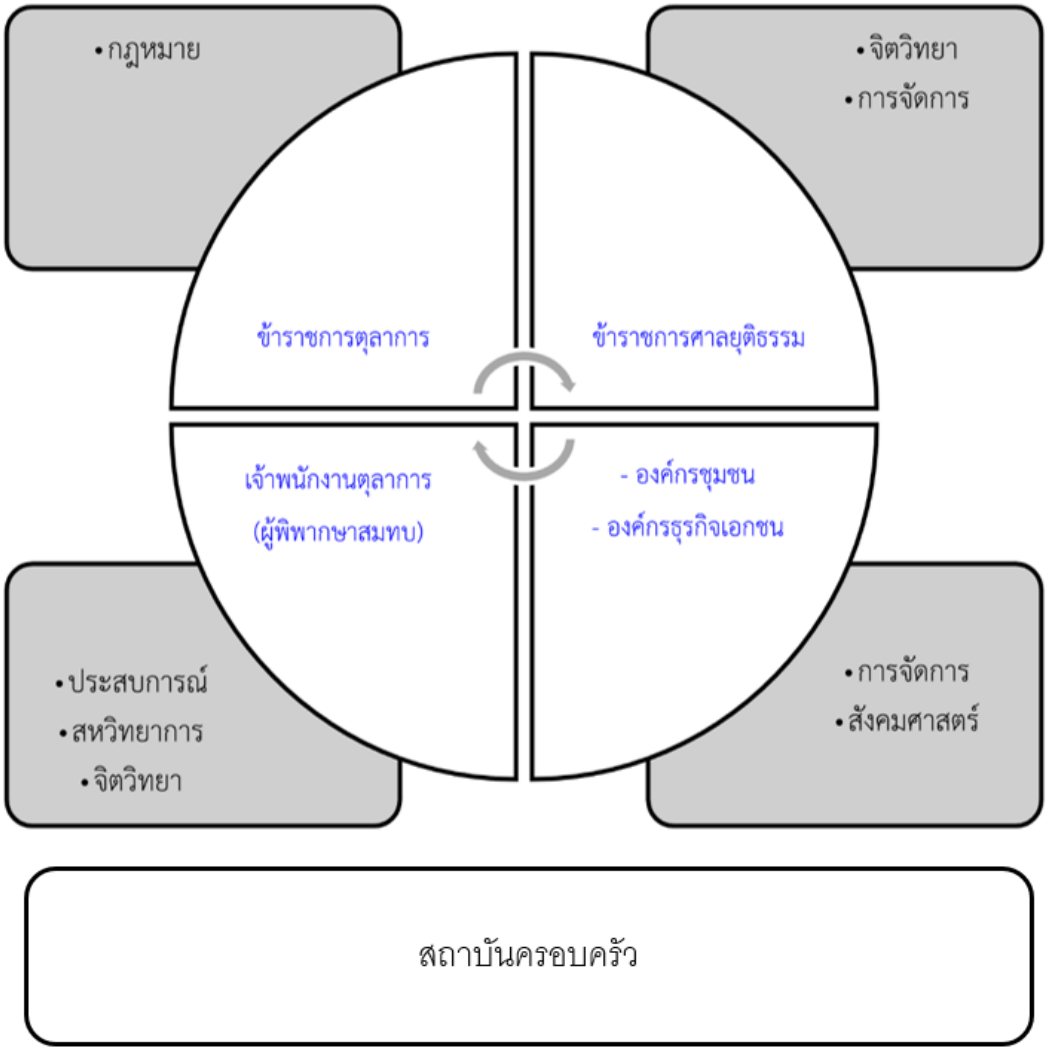
3. การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ชั้นหลังมีคำพิพากษา

มาตรา 138 ศาลมีคำพิพากษาปล่อยเด็กหรือเยาวชน ในกรณีนี้ศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อาจชักนำให้กระทำผิด และเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลจะกล่าววาจาตักเตือนเด็กหรือเยาวชนรวมทั้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนก็ได้ ถ้าจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขและคุมประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาเท่าที่จำเป็นได้

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัว มิใช่เป็นเพียงการพิจารณาพิพากษาคดีบนบัลลังก์เท่านั้น งานของศาลเยาวชนต้องช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม โดยใช้กลไก และเครื่องมือต่าง ๆ ฉะนั้นผู้ปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวจำเป็นต้องมีวิจารณญาณสูง ในการพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนมีปัญหาอะไร เด็กและเยาวชนอยู่ในสังคมแบบไหน และเด็กและเยาวชนสมควรได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยวิธีการอย่างไร รวมถึงผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นนักบริหารที่ดีในการหาวิธีการที่จะประสานความร่วมมือภายในองค์กรซึ่งมีบุคลากรหลากหลายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐภาคเอกชนเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากเครื่องมือสำหรับการแก้ไขบำบัดเด็กและเยาวชนบางอย่างต้องสร้างขึ้นมาเอง โดยพยายามทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือช่วยกันแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ดำเนินการสร้างความร่วมมือในระดับชาติ ในหลากหลายรูปแบบ อันเป็นเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดได้ใช้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมีหน้าที่สานความร่วมมือในระดับจังหวัดต่อไป

จากบทบาทหน้าที่ทั้งหมดผู้วิจัยพบว่าการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะประสบความสำเร็จได้จะต้องใช้การบูรณาการศาสตร์และองค์ความรู้แบบสหวิชาชีพและสหวิทยาการ ซึ่งประกอบด้วย

บุคคล 4 กลุ่ม และกลุ่มสนับสนุนได้แก่สถาบันครอบครัว ที่ต้องให้ความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อให้เกิดสัมฤทธิผล ตามรูปที่ 3



รูปที่ 2 การขับเคลื่อนแบบบูรณาการเชิงสหวิชาชีพ

กลุ่มที่ 1 นักวิชาชีพด้านกฎหมาย ซึ่งหมายถึงข้าราชการตุลาการ ได้แก่ ผู้พิพากษา ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเชี่ยวชาญด้าน “กฎหมาย” โดยทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมายพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น การสั่งฟ้องคดี การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 นักสหวิชาชีพ ซึ่งหมายถึงเจ้าพนักงานตุลาการได้แก่ ผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพและความชำนาญที่หลากหลาย ซึ่งนอกเหนือจากหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีร่วมกับผู้พิพากษา ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำและแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู รวมถึงการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ รวมถึงการจัดทำและร่วมจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชน กิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างงานสร้างอาชีพ

รวมถึงกิจกรรมสันทนาการให้กับเด็กที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตต่าง ๆ ตามพื้นที่เขตจังหวัดของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนั้น ๆ ตามช่วงเวลาที่ได้กำหนดและนัดหมายกันไว้ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 นักจิตวิทยา หมายถึงข้าราชการศาลยุติธรรมที่มีความชำนาญการในการช่วยอำนวยการและมีความชำนาญด้านจิตวิทยา โดยดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเด็กและเยาวชนรวมถึงครอบครัว ตั้งแต่เริ่มเข้ามาในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ รวมถึงการคัดแยกและประเมินผลทางจิตวิทยา การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการส่งต่อ เช่นโรงพยาบาลในเครือข่ายเพื่อส่งเด็กและเยาวชนไปเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 องค์กรสังคมสงเคราะห์ หมายถึง กลุ่มองค์กรในชุมชนที่เป็นเครือข่ายในการสนับสนุนเช่น ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจเอกชน เป็นต้น โดยกลุ่มองค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนขณะอยู่ภายนอกศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้การติดตามและการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าสถาบันครอบครัว ได้แก่บิดามารดา บุคคลครอบครัวหรือผู้ปกครองที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย จะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างมากกับเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมากที่สุดและสามารถดูแลได้มากที่สุด ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงเป็นกลุ่มสนับสนุนที่สำคัญที่สุดในการติดตามและอบรมดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างกระบวนการ

ดังนั้นการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจึงเป็นการขับเคลื่อนผ่านกลไกของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะมีรูปแบบเป็นการทำงานเชิงบูรณาการเชิงสหวิชาชีพที่เป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ. 2561) โดยมีองค์ประกอบการทำงานเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการศาลยุติธรรม เจ้าพนักงานตุลาการ (ผู้พิพากษาสมทบ) รวมถึงองค์กรชุมชนและองค์กรธุรกิจเอกชนที่ร่วมมือในลักษณะเครือข่าย

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งพบว่าองค์ประกอบในการขับเคลื่อนจะเป็นการบูรณาการจากนักวิชาชีพกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่

1) กลุ่มข้าราชการตุลาการ ในที่นี้หมายความถึง ผู้พิพากษาซึ่งได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งจะทำหน้าที่ในแปลงกฎหมายและนโยบายจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งได้แก่อธิบดีผู้พิพากษา รองอธิบดีผู้พิพากษา และผู้พิพากษาหัวหน้าศาล โดยจะมีหน้าที่เป็นผู้นำในการวางแผนงาน โครงสร้างและระบบงาน รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของบุคลากรในศูนย์และประเมินผลการทำงานของศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญธร อ่อนเฉวียง (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม ที่พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมมี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) โครงสร้างองค์การ (2) เทคโนโลยีสารสนเทศ (3) วัฒนธรรมองค์การ (4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (5) การติดต่อสื่อสาร (6) การบริหารเชิงกลยุทธ์ (7) ความผูกพันต่อองค์การ (8) สภาพแวดล้อมองค์การ

2) กลุ่มข้าราชการศาลยุติธรรม ซึ่งได้แก่ กลุ่มช่วยอำนวยการในแผนกต่าง ๆ ในศาลเยาวชนและครอบครัว โดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงและประจำในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ คือ นักจิตวิทยาชำนาญการ นักจิตวิทยา

ปฏิบัติการ และนักจิตวิทยาคลินิกจิตสังคม ซึ่งนักจิตวิทยาจะมีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ให้คำปรึกษา และบทบาทในฐานะนักจิตวิทยา กล่าวคือนอกจากจะอำนวยการด้านธุรกิจของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ให้เกิดประสิทธิภาพ นักจิตวิทยายังมีบทบาทหน้าที่ในการศึกษาวิเคราะห์ คัดกรองเด็กและเยาวชนและให้คำปรึกแนะนำและส่งต่อเด็กเยาวชนไปยังเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงรายงานความเห็นทางจิตวิทยาเพื่อให้ศาลประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งบทบาทของนักจิตวิทยาในศูนย์ให้คำปรึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิกานดา จันทร์เรือง (2560) ที่พบว่าความต้องการต่อการสนับสนุนจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ประกอบด้วย (1) การให้ความรู้คำแนะนำ (2) การตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา (3) การให้บริการปรึกษา (4) การให้คำปรึกษาครอบครัว (5) การส่งต่อเข้ารับกิจกรรมแก้ไขบำบัด

3) กลุ่มเจ้าพนักงานตุลาการ ซึ่งหมายถึงผู้พิพากษาสมทบที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามคำสั่งของศาล ซึ่งการจะเข้าปฏิบัติหน้าที่ ผู้พิพากษาสมทบจะต้องผ่านการอบรมเรื่องกฎหมายและจิตวิทยาการให้คำปรึกษา เทคนิคการให้คำปรึกษา จิตวิทยาวัยรุ่นและครอบครัว และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยผู้พิพากษาสมทบจะมิได้เป็นข้าราชการ แต่จะมาจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น เจ้าของธุรกิจเอกชน และบุคคลทั่วไปที่มีจิตอาสาจะเข้ามาช่วยเหลือสังคม ดังนั้นผู้พิพากษาสมทบจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างน้อยสามด้าน ด้านหนึ่งคือร่วมพิจารณาพิพากษาคดีเด็ก เยาวชนและครอบครัว ด้านที่สองเป็นผู้ให้คำปรึกษาในศูนย์ให้คำปรึกษาการให้คำปรึกษาฯ และอีกบทบาทคือการเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนด้านการประกอบอาชีพ และอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย เช่นการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อเด็กและเยาวชน เป็นต้น ดังนั้นผู้พิพากษาสมทบจึงเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บันเจิด เกิดมี (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาท หน้าที่ การวางตัวและจริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่าผู้พิพากษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว ในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพื่อสร้างสมดุลและประสาทความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนเฉพาะด้าน แต่การประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนจะต้องมีความยุติธรรมเป็นธรรม ทั้งด้านกฎหมาย นิติวิธี ตลอดจนมีความสง่างามและเป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวและประชาชนทั่วไป

4) กลุ่มเครือข่าย ซึ่งได้แก่ เครือข่ายของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกัน (Memorandum Of Understanding: MOU) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ในการขับเคลื่อนการกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีเครือข่ายในการให้ความร่วมมือ เช่น หน่วยงานปกครองภาครัฐ ทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรภาคเอกชน หรือสถานศึกษา โดยรูปแบบความร่วมมือจะเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนความรู้ การช่วยดูแลเด็กหรือเยาวชนขณะอยู่ในกระบวนการ เช่นการควบคุมพฤติกรรม การติดตามพฤติกรรม หรือการทำกิจกรรมเชิงป้องกัน (เชิงรุก) ร่วมกัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า สถาบันครอบครัว เป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนเชิงบูรณาการที่สำคัญ เนื่องด้วยครอบครัวเป็นส่วนที่ใกล้ชิดเด็กหรือเยาวชนมากที่สุด การดูแลจากครอบครัวที่ดีและเข้มแข็งจะเป็นพลังที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด กลับตัวกลับใจและยืนขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยผลการศึกษาของ

ปุณย วัจน์ไตรจุฑากาญจน์ (2559) พบว่าบทบาทของครอบครัวต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ได้แก่

1) บทบาทด้านความรักความเอาใจใส่ คือ ผู้ปกครองต้องเป็นที่ปรึกษาให้กับเด็กและเยาวชนได้ในทุก ๆ เรื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชน มีความคิดว่า การปรึกษากับเพื่อนเป็นแนวทางที่ดีกว่าการพูดคุยกับครอบครัว

2) บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู คือ การอบรมสั่งสอน กล่อมเกลาเลี้ยงดูให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีการดูแลช่วยเหลือแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ปลูกฝังทัศนคติที่ดี ส่งเสริมด้านการศึกษา เข้มงวดในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน

3) บทบาทด้านการสนับสนุน คือ การยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นของเด็กและเยาวชน โดยจะต้องให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุเปูาหมายของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนด้านเวลา ด้านกำลังทรัพย์ และการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

4) บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการให้ความร่วมมือคือ การส่งเสริมหน้าที่/กิจกรรมของเด็กและเยาวชนตามที่ศาลคาดหวัง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ค่ายคุณธรรม การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ และการให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดขึ้นเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการติดตาม ดูแล เด็กให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำแนะนำของศาลและเจ้าหน้าที่ศาล

จากการบูรณาการการทำงานของบุคคลในส่วนต่าง ๆ ก่อให้เกิดการบูรณาการทั้งด้านการทำงานและด้านองค์ความรู้ ไม่ว่าจะเป็น องค์ความรู้ด้านกฎหมายและด้านการบริหารจากข้าราชการตุลาการ องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐจากข้าราชกาลศาลยุติธรรม องค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาจากผู้ให้คำปรึกษาฯ และนักจิตวิทยา รวมไปถึงองค์ความรู้ที่เป็นประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของเจ้าพนักงานตุลาการ รวมถึงการสนับสนุนกระบวนการจากเครือข่ายต่าง ๆ และสถาบันครอบครัว จึงกล่าวได้ว่าการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นการขับเคลื่อนแบบบูรณาการเชิงสหวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมที่พบว่า กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ โดยร่วมกันการวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในแต่ละราย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก โดยผลความสำเร็จในการขับเคลื่อนศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะต้องอาศัยการทำงานเชิงบูรณาร่วมกันอย่างเข้มแข็งของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งการขับเคลื่อนดังกล่าวสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ. 2561) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 โดยเสนอว่า การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยดังนี้

1. ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ควรเร่งสร้างเครือข่ายให้มากขึ้นและให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้จากเครือข่ายเพื่อร่วมกันแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนให้มากขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป เสนอให้ทำการวิจัยการทำงานแบบบูรณาการโดยแยกแต่ละภาคส่วน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากภาคส่วนต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

จิรนิติ หะวานนท์. (2557). *ศาลเยาวชนและครอบครัวกับสิทธิมนุษยชน 2557.* สืบค้นจาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1359

ธัญญธร อ่อนเฉวียง. (2562). *องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม* [ดุษฎีนิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].

บรรเจิด เกิดมี. (2566). *บทบาท หน้าที่ การวางตัว และจริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว.* ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดศาลยุติธรรม.

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2559). *บทบาทของครอบครัวในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี: ศึกษาเฉพาะกรณี ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2562). มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.*

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561).* กรุงเทพฯ: วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดีย.

อภิรัตน์ กังสดารพร. (2562). ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา: กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 1–15.

อรัญ สุวรรณบุปฝา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

วิกานดา จันทร์เรื่อง. (2560). *ความต้องการของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดที่มีต่อการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และครอบครัว* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration*, 69(1), 3–19.